Bölüm 12

Afro-Amerikalılar'ın İslam ile İlk Tanışmaları: Moorish Science Temple of America Hareketi

Fatih Yıldırım[1]

Özet

Bu bölümün amacı yirminci yüzyılın başlarında Amerika'da Afro-Amerikalılar arasında ortaya çıkan *Moorish Science Temple of America* hareketini tanıtmaktır. Bu hareket, Amerika'da siyahilere yönelik kurumsal ırkçılığa bir tepki olarak ve bu tepkinin yanında İslami terminolojiyi ilk defa istihdam ederek kendine özgü bir dinsel-etnik grup şeklinde tarih sahnesine çıkmıştır. Günümüzde etkinliği ve nüfuzu yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte Afro-Amerikalıların İslam ve onun terminolojisiyle tanışmalarının ilk evrenidir. Bu sebeple biz de bu bölümde mezkur hareketin tarih sahnesine çıkışını ve temel fikirlerini -hareket üyeleri arasında yaptığımız kısa gözlemlerle birlikte- kısaca tanıtmayı amaçladık. Türk akademi dünyasında bu hareket üzerine henüz bir çalışma olmaması, bu tanıtımı şimdilik kısa ve öz tutmamızın ana gerekçesidir. Bundan dolayı, hareketin dini gruplar sosyolojisi bağlamında nasıl değerlendirileceğini, dini mi yoksa etnik mi bir hareket olduğunu, yeni dini hareketler içerisinde analiz edilip edilemeyeceğini, hareketin doğuşundan günümüze detaylı serancamını, günümüzdeki durumunu vd. ilişkili teorik ve bilimsel tartışmaları dahil etmedik. Çalışmamız kısaca hareketin kurucusunu, temel inanışlarını, ritüellerini ve kurucusunun ölümü sonrası nereye evrildiğini ele alacaktır. Kısa bir sonuç ve teklifle bölümümüz nihayete erecektir.

1. Giriş

20. yy. Amerika'sında "İslam" ya da "Müslüman" kavramlarını kullanarak Afro-Amerikalılar[2] arasında ortaya çıkan üç büyük hareket/grup

1 Ar. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı, fatih.yildirimm@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7772-2050

2 Afro-Amerikalılar terimini, İngilizcesi *African-Americans* olan ve kökleri Afrika'ya dayanan etnik grup için kullanıyorum. Bu terim, özellikle 17. ve 18.yy.larda Afrika'dan Amerika'ya köle olarak getirilen ve sonrasında Amerika'da kalanlar için kullanılmaktadır. Türkiye'de kendilerine genellikle siyahi ya da zenci denilmektedir. Fakat, bu iki terim de, Amerika ve dünyanın çeşitli yerlerinde (hatta Türkiye'de) belli bir etnik gruba karşı gösterilen ırkçı tavrın bir yansıması

https://doi.org/10.58830/ozgur.pub427.c1901

bulunmaktadır. Bunlar: *Moorish Science Temple of America*, *Nation of Islam/ Temple of Islam* ve *American Society of Muslims* (Berg 2005). Bu üç hareket içerisinde günümüzde müntesipleri açısından sayıca en az olmasına rağmen tarih sahnesine ilk çıkan Moorish Science Temple of America[3] grubudur (Berg 2005, 2006; Mubashshir 2001). Amerika kıtasının, özelde de Afro-Amerikalıların "İslam" ve "Kuran" kelimeleriyle ilk kez yoğun bir şekilde karşılaşmasının kaynağı bu hareket, Amerika'da İslam'ın tarihini daha iyi anlamak adına üzerinde önemle durulmayı hak etmektedir. Bununla birlikte Türk akademisinde bu hareket üzerinde müstakil bir çalışma bulunmamaktadır. Bu da bizi, bu hareket üzerinde çalışmaya ve bu bölümü yazmaya sevk etmiştir.

Amerika'daki İslam ve Müslümanlar üzerine ülkemizde yapılan çalışmalardaki önemli bir boşluğu dolduracağını hedeflediğimiz bu çalışmamızda, genel hatlarıyla Moorish hareketinin tarihi gelişimi ve görüşleri tahlil edilecektir. Her ne kadar Moorish hareketinin günümüzde etkinliği çok az da olsa, tarih sahnesindeki etkinliği –ileride belirteceğimiz üzere– yadsınamayacak kadar önemlidir. Bu amaçla, çalışmamızda ilk önce hareketin nasıl doğduğu, kurucusu, hareketin referans kaynakları, inançları ve ritüelleri incelenecektir. Çalışmamız, Moorish hareketini Türk akademisine tanıtmayı amaçladığından dolayı hareket hakkında yapılan derin tartışmalara girmemiştir. Amacımız, Moorish hareketini ve Afro-Amerikalılar üzerindeki etkilerini resmetmek ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara referans kaynağı olabilmektir.

2. Tarihi Arka Plan

Moorish hareketi 1913 yılında Noble Drew Ali tarafından Amerika'nın New Jersey eyaletinin Newark şehrinde kurulmuştur (Wilson 1993; Berg 2005; 2006; Mubashshir 2001; Fauset 1944; Whyte 1964). Hareketin ilk nişanesi aynı şehirde aynı tarihte kurulan *The Canaanite Temple* ismindeki ibadethanedir. Yaklaşık on yıl adı sanı duyulmadan varlığını devam ettiren hareketin, Noble Drew Ali'nin 1925 yılında hareketin merkezini, ismi *Moorish Holy Science Temple of the World* olarak Chicago'ya taşımasıyla hem Afro-Amerikalılar arasında hem de resmi otoriteler tarafından varlığı ve sesi hissedilmeye başlanmıştır (Berg 2006; Fauset 1944). 1928 yılına

---

olarak kullanılmış ve halen kullanılmaktadır. Herhangi bir etnik grubun ten rengiyle ya da küçük düşürücü/aşağılayıcı ifadelerle lanse edilmesi şahsımızca ne ahlakî ne de bilimseldir. Dolayısıyla, çalışmamızda bu etnik grubun mensuplarının da kullanılmasını tercih ettiği Afro-Amerikalı terimini kullanacağız.

3 Çalışmamızın geri kalanında, okuyucuya kolaylık sağlaması için bu hareket Moorish olarak isimlendirilecektir.

gelindiğinde Illinois eyaleti hükümet yetkilileri tarafından resmî olarak tanınıp kurulabilmesi için hareket *Moorish Science Temple of America, Inc* adını almıştır ve günümüzde de bu adla faaliyetlerine devam etmektedir.

Tarihi veriler ve resmi rakamlar hareketin doğuşu hakkında bizlere yukarıdaki bilgileri vermektedir. Fakat asıl sorulması gereken, bu hareketin nasıl ve niçin kurulduğudur. Bu konuda bizleri aydınlatabilecek olan veriler, hareketin kurucusu Noble Drew Ali'in gizemli hayatında ve hareketin kuruluşuna dair yaptığı izahatlarda bulunmaktadır. Bundan dolayı öncelikle hareketin kurucusunun gizemli hayatına kısaca bakmak yararlı olacaktır.

3. Noble Drew Ali

Gerçek ismi Timothy Drew olan Noble Drew Ali, 1886 yılında Amerika'nın North Carolina eyaletinde dünyaya gelmiştir. Ailesi geçmişte köle olan *Cherokee Indians* soyundan gelmektedir. Bunun dışında Noble Drew Ali'nin hayatı hakkında çok net bilgiler yoktur. Onun hayatına dair anlatılanlar tutarlı bir biyografiden ziyade azizlerin yaşam öykülerini anlatan tutarsız *hagiography*[4]'dir. Onun bu hikayesinde denilmektedir ki, annesi onda, normal bir çocukta olmayan özellikler gözlemlemiş ve onun mucizelerle dolu birisi olduğuna inanmıştır. Annesinin vefatından sonra halası tarafından büyütülmüştür Noble Drew Ali. Fakat halasının evinde gördüğü şiddet ve baskıdan dolayı evden kaçmıştır. Çingenelerle birlikte yaşamaya başlayan Ali, o sırada kendisine seslenen şöyle bir söz duymuştur: "*Eğer gidersen, seni takip edeceğim*." Bunun üzerine Ali kendisini yollara vurur ve diyar diyar gezmeye başlar. Her ne kadar hikayenin bu bölümü hakkında farklı versiyonlar ve senaryolar olsa da Ali, 16 yaşında karşımıza ticari bir gemide çalışan denizci olarak çıkar. Kendisini Mısır'a getiren de bu denizciliktir. Mısır'da bulunduğu dönemde Keops Piramidi'nde belli testlerden[5] başarıyla geçen Ali, burada Noble Drew Ali, yani İslami terminoloji ile Hazret olur. Hazret olmasını müteakiben kendisine vahiy aracılığı ile gönderilen *Circle Seven Koran*[6] ile peygamberlik mertebesine yükselir. Artık karşımızda Hazret değil Peygamber Noble Drew Ali bulunmaktadır (Berg 2005). 1912 ya da 1913 yılında gördüğü bir rüya üzerine de yeni hareketini yani *Moorish Science Temple of America*'yı kurar. Kendisini harekete geçiren, bu rüyada kendisine "*yerlerde sürünen insanoğlunu tekrar ayağa kaldıracak bir din*"i inşâ etmesi yönündeki telkindir (Wilson 1993: 16). Bu telkin, Peygamber Noble Drew Ali'ye Allah tarafından insanlığı kurtarma adına mücadelesine başlamasının

---

4 Hagiograogy, azizlerin kutsal hayat hikayeleri demektir.

5 Bu testlerin içeriğine dair herhangi bir bilgiye şu aşamada ulaşamadım.

6 Yedi Halkalı Kur'an demektir. Moorish hareketinin kutsal kitabı olan bu kitap üzerinde ileride duracağız.

bir ifadesi, daha doğru bir deyişle Allah'ın emridir. Bunun üzerine Ali, yukarıda da belirttiğimiz üzere 1913 yılında ilk "mescidini" kurar. Peki "yerlerde sürünen insanoğlunu ayağa kaldıracak" bu yeni "din"in mesajları nelerdir?

4. Temel İnançlar

Moorish hareketinin temel inançlar ve doktrinleri, hareketin de adında geçtiği üzere Moorish teriminde gizlidir. Aslında bu terim, hareketin niçin ortaya çıktığına dair de bizlere fikir verecektir. Hareketin bütün doktrinleri ve neden böyle bir hareketin var olduğu sorusunun cevabı bu terimde kendini açığa vurmaktadır. Aynı şekilde hareketin ortaya çıktığı dönemde Noble Drew Ali'nin de üstünde sıkça durduğu konuların başında yine Moorish terimi gelir. Bir anlamıyla bu terim, hareketi dünyadaki, özelde de Amerika'daki diğer bütün hareket ve dinlerden ayıran en temel kavramdır. Dolayısıyla ilk önce Moorish teriminden kısaca bahsedilmesi gerekir.

4.1. Moor(ish) Kavramı

Moor kelimesi, İngilizce kullanımında, Faslılara ya da Endülüs Emevi Devleti zamanında İspanya ve Portekiz'de yaşayan Müslümanlara verilen addır. Arap, İspanyol ve Berberi orijinli olan Moorlar, Endülüs Emevi medeniyetini kurmuşlardır. Endülüs Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte Kuzey Afrika'ya yerleşmişlerdir. İspanyolca'da kullanılan *moro* kelimesinin bir çıkarımı olarak *Moor* kelimesi aynı zamanda bütün Müslümanlar için de kullanılmaktadır. Bunun yanında, Latince'de *Maurus* olarak geçen *Moor* kelimesi, Romalılar zamanında Cezayir bölgesinde yaşayan Moritanyalılar için kullanılmıştır ki günümüzdeki Moritanya İslam Cumhuriyeti de Sahara bölgesinde Fas ve Senegal arasında bulunmaktadır. Günümüzde her ne kadar bir etnik kimliği tanımlama amacıyla çok az kullanılsa da *Moor* terimi Orta Çağlardan 17. yy.a kadar Avrupalılar tarafından siyah, esmer ya da yanık tenli insanlar için kullanılmıştır. Bununla birlikte günümüzde bu terim, Endülüs ve Kuzey Afrika'dan neşet eden sanatı, mimariyi ve kültürü tanımlamak için de kullanılmaktadır (Encyclopædia Britannica).

Noble Drew Ali, "Moor" kelimesini hareketinin merkezine almıştır. Ona göre, Amerika'da yaşayan Afro-Amerikalılar köken olarak Asyalı ve Moor'dur. Ataları, Nuh'un Ham ismindeki oğlundan gelen Kenanlılardır. Hareketin kurulan ilk merkezinin adının da Kenanlılar Tapınağı olması Ali'nin etnik kökene ne kadar vurgu yaptığının bir göstergesidir. Afro-Amerikalılar ayrıca İncil'de geçen Moabitelilerin soyundan gelmektedir. Onların yakın dönem ataları, Batı Afrika'dan Avrupa'nın ve Asya'nın bir çoğunu kontrol altında tutan Moorish İmparatorluğu'nun kurucularıdır. Bununla kastedilen

Endülüs Devleti'dir ki bu zaten Moor kelimesinin İngilizce kullanımına uygundur. Bundan dolayı Ali'ye göre bütün Afro-Amerikalılar Moor'durlar ve onların gerçek dini Hristiyanlık değil İslam'dır. İsa'nın da bir Kenanlı olmasına rağmen Ali'ye göre İsa sadece bir peygamberdir ve Romalılar yani Beyaz Avrupalılar tarafından öldürülmüştür. Romalılar İsa'yı öldürdükten sonra Hristiyanlığı kurmuşlardır. Bununla birlikte Romalılar, İsa'nın etnik kimliğini yani onun da bir Moor olduğunu manipüle etmişler ve onun da kendileri gibi Beyaz olduğunu iddia etmişlerdir. Böylece İsa, Romalılar tarafından Hristiyanlığın merkezine yerleştirilmiştir (Berg 2005, Fauset 1944).

Noble Drew Ali'ye göre Moor halkı Amerika'nın kuruluşunda etkin olan bir gruptur. O, Moorların geçmişten gelen kültürel zenginlik ve saygınlığının 1682 yılında imzalanan "Virginia Siyah Yasası"ında köle edilemeyecekler kategorisinde değerlendirilmesiyle kayda geçtiğini iddia etmektedir. Bununla birlikte 1774 yılında Amerika'nın kurucu babaları "negro"ların köle olarak kullanılabileceğini ilan etmişlerdir. Köle tüccarı olarak George Washington, Ali'ye göre, Virginia yasasından haberdardı ve o, Moorların da köle olarak kullanılması için Amerika'nın kuruluş aşamasında, Moorların kırmızı renkli bayrağını Amerikan bayrağından kesip saklamıştır. Böylece Moorlar da "negro"lar gibi köle muamelesine tabi tutulurlar. Washington'un bu oyunu, Moorların kendi gerçek kimliklerini unutmalarına yol açmış ve Moorlar bu acı olaydan sonra kendilerini "negro" olarak görüp kölelik şartlarına ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Eğer Moorlar annelerinin ve babalarının saygınlığını koruyabilseler ve Beyaz Avrupalıların tanrılarının arkasında koşmamış olsalardı, onlar kölelik gibi bir durumdan dolayı acı çekmemiş olurlardı (Wilson, 1993).

Görüldüğü üzere bu mit, Noble Drew Ali'nin Afro-Amerikalıların aslında birer köle ya da 1920'ler itibariyle ikinci sınıf vatandaş olmadıklarını temellendirmek amacıyla başvurduğu bir kaynaktır. Onun "yerlerde sürünen insanoğlunu ayağa kaldırmak"tan maksadı da Afro-Amerikalıların kendi kökenlerine dönmesine vesile olmaktır. Bundan dolayı hareketinin çıkış noktası Afro-Amerikalıların Moor kökenli olduklarıdır. Bu vesileyle hareketinin ismi de Moorish Science, yani Moor medeniyeti ve kültürüdür. Bu etnik kökene gönderme, aynı zamanda onu dini anlamda da Afro-Amerikalıların aslında *Moslem* olduklarına götürmektedir. O, özellikle *Moslem* der. Böylece kendi halkını ve onun köklerini *Muslim*'lerden yani Araplardan ayırt eder (Nance 2002). İşte İslam teriminin ve İslam dininin terminolojisinin kullanılması da Ali'nin Afro-Amerikalıların Moor olduklarını göstermesinin ve ispat etme gayretinin bir sonucudur.

"Saygın ve şanlı bir geçmişe ve kültüre" dayanan Moorların bu saygınlığının bir diğer göstergesi de Ali tarafından insanlığa getirilen yeni Kuran'dır. Her din kurucu peygamber gibi Ali de kurmuş olduğu bu dinin peygamberi olarak kutsal kitap getirmiştir. O, yukarıda da belirttiğimiz gibi Moorların gerçek dininin İslam olması hasebiyle getirdiği kutsal kitaba da "Yüce Kuran" demiştir. Arapların ya da onun tabiriyle Muhammed'in Kuran'ından farklılığı göstermesi adına kendi kitabına "Yedi Halkalı Kuran" ya da "Moorish Kuran" demiştir. "Kuran" kelimesini kullanması onun ayrıca ilahi bir kaynaktan kendisine gönderildiğini göstermek adına olabilir. Hitap ettiği Afro-Amerikalıların İncil hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olması, onun yeni bir İncil değil de yeni bir Kuran getirmesine sebep olmuştur. Böyle bir adlandırma ayrıca onun ve Afro-Amerikalıların Beyaz Avrupalılardan farklılığını gösterecektir (Berg 2006). Şimdi Moorish hareketinin temel inançlarının yazılı temelini oluşturan Kuranlarından kısaca bahsetmek istiyoruz.

4.2. Moorish Kuran'ı

The Holy Koran of the Moorish Science Temple of America, Noble Drew Ali'nin peygamberliğinin bir manifestosudur. Kitabın ilk baskısının 1916 yılında yapıldığı iddia edilmektedir. Fakat Peter Lamborn Wilson'a göre 1927 yılına kadar kitabın basılmış matbu bir metni bulunmamaktadır (1993). Kitap, 48 bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümden on dokuzuncu bölüme kadar olan kısım, 1908 yılında basılan Levi Dowling ismindeki bir papazın kaleme aldığı *The Aquarian Gospel of Jesus the Christ* adlı kitabın gözden geçirilmiş bir kopyasıdır. 20. kısımdan 46. kısma kadar olan bölümler ise orijinal hali 1760'lara kadar götürülen *Unto Thee I Grant* adlı kitaptan alındığı anlaşılmaktadır. Ali tarafından yapılan bu iki alıntı, tarihleri 18. ve 19. yy.a dayanan birer pseudepigrapha örnekleridir. Bunlardan Moorish Kuranı'nın ilk 20 bölümünü oluşturan bu alıntı kısım, her ne kadar İncil'de yer almasa da İsa'nın Hindistan, Mısır ve Filistin'e yaptığı seyahatler ve misyonundan bahseder. Bu, bir anlamıyla Ali tarafından İsa'nın Moor kökenli olduğunun bir göstergesi olarak işlev görür. 20. bölümden 46. bölüme kadar olan alıntı kısım ise sosyal ilişkiler, ahlâk ve tanrı inancı üzerinde konuşur. Son üç bölümün içerisinde ise çok sayıda yazım ve gramer hatası taşıdığı göz önüne alınarak Ali'nin kendisi tarafından kaleme alındığı düşünülmektedir. Bu bölümlerde Ali, hareketin temelini oluşturan Moorish tarihini –Asya ulusunun etnik kökenini işleyerek– Roma'daki Hristiyanlığın doğuşunu, Kenanlıları ve Afrika'da kurulan büyük imparatorluğu işler. Kendi peygamberliğini ve peygamberlik vazifesini anlatarak da kitabını sonlandırır (Berg 2006).

Tanrı'nın adı olarak "Allah" isminin kullanılması ve iki yerde "Muhammed" isminin geçmesi dışında Moorish Kuranı'nın, İslam'ın ve Müslümanların kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim ile neredeyse hiçbir benzerliği bulunmamaktadır. Kur'an-ı Kerim'e de sadece bir yerde referansta bulunulmaktadır. O da "Mekke'nin kutsal Kur'anı" olarak geçmektedir (Ali 1927: 56).

Basıldığı ilk günlerde tam anlamıyla otorite olarak gerekli ilgiyi görmeyen Moorish Kuranı, Ali'nin vefatının ardından hareketin başvurduğu temel kaynak kitabı olmuştur. Örnek olarak, her hafta yapılan dini toplantıların başlangıcında ve sonunda Moorish kitabından ilgili kısımlar okunmaktadır. Amerika'da hareketin takipçileri arasında yaptığım gözlemlerde de Moorish kitabı her hafta okunmakta ve takipçiler tarafından belli bölümler ezberlenmekteydi. Kitabın içeriğine dair bilgi sahibi olmak, grubun lideri olmak için olmazsa olmaz bir şarttır. Bu gözlemler göstermektedir ki Moorish Kuranı, şu anda hareketin takipçileri nezdinde kutsal ve otorite olarak kabul edilmektedir. Hareketin inançlarının temelini oluşturan "Moor" terimi ve Moorish Kuranı'ndan bahsettikten sonra hareketin temel inançları ve doktrinlerine geri dönebiliriz.

4.3. Moorish Akaidi

Moorish hareketi, tek Tanrı inancına dayanmaktadır. Onların Tanrı'sının ismi Allah'tır. O, kainatı yaratandır. Ezeli ve ebedidir. Onun bir formu yoktur. O, bir ilkedir. Her şeyin başıdır. Gerçeğin ta kendisidir ve insanlığın var oluşunun kaynağıdır.

İnsanlığın var oluşunun kaynağı inancı, onların aynı zamanda insanın varlığına dair olan görüşlerini serdetmesi adına önemlidir. Moorish inancına göre, insanlığın varlığı da ezeli ve ebedidir. "İnsan olmadığında zaman da yoktu" ifadesi Moorish Kuranı'nda birden fazla yerde geçmektedir. Buna ek olarak insanın ezeli ve ebedi olduğunun nasıl temellendirildiği de şu ifadelerde kendini göstermektedir: "İnsan Allah'ın bir düşüncesidir. Allah'ın bütün düşünceleri sonsuzdur. Onlar zamanla ölçülemezler. Zamanla ilgili olan şeylerin başlangıcı ve sonu vardır" (Ali 1927: 4). Bu ifadeler göstermektedir ki insanoğlu fiziksel bir tür değil, aslında Allah'ın birer düşüncesidir. Onun sonsuz düşüncesinin birer yansımasıdır (Whyte 1964).

İnsanın varlığına dair bu ontolojik inanç, mantıksal olarak Moorish hareketinin ölüm hakkında ne düşündüğünü veya ölümü nasıl yorumladığını sorgulamaya götürür. Ontolojik olarak varlığı düşüncede gördüklerinden dolayı Moorishler, ölüm üzerinde pek fazla durmazlar. Onlara göre ölüm, insanın gerçek varlığına dair bir etkide bulunmamaktadır. Moorish Kuranı bu konuda şunu söyler: "Ölüm, her zaman oradaki ve buradaki sorunları çözüyor

olduğumuzdan dolayı en iyisi içindir ve kişi emin olmalı ki kendisini sorunları en iyi çözdüğü yerde bulacaktır" (Ali 1927: 18). Buradan da anlaşılacağı üzere ölüm travmatik bir olay değildir ve bundan dolayı pek fazla vurgulanmamıştır. Bu inanç, cenaze törenlerinin çok sade yapılmasına hatta çoğu zaman bir ritüel olarak uygulanmamasına sebep olmuştur (Whyte 1964).

İşte bu varlık ve ölüm anlayışı, onların ahiret hayatını da kabul etmediğini göstermektedir. Onlara göre İslamiyet ya da Hıristiyanlıkta olduğu gibi bir ahiret hayatı olmayacaktır. Cennet ve cehennem bu dünyadaki hayatın birer manifestosudur, bu hayatın koşullarında oluşan birer zihin dünyalarıdır. O ikisi buradan uzakta farklı mekânlarda değil, bizzat insanın zihninin içerisinde bulunduğu durumdur. Moorish Kuranı bununla ilgili şunları söyler: "Ve İsa şöyle dedi, 'Ey kardeşim, düşüncelerinde yanılıyorsun; senin cennetin çok uzakta değil ve o, etlerin ve kemiklerin olduğu bir yer de değil, ulaşılacak bir ülke de değil; o, bir zihin durumudur.' Allah insanoğlu için ne bir cennet ne de bir cehennem yaratmıştır; bizler yaratıcıyız ve kendi cennetimizi ya da cehennemimizi bizler kendimiz yaratırız" (Ali 1927: 18). Görüldüğü üzere cennet ve cehennem kişinin bu dünyadaki zihin durumunu anlatmak içindir ve insan herhangi bir hesap günü ile karşılaşmadan cennetini ya da cehennemini kendisi oluşturmaktadır.

İnsanı Allah'ın bir düşüncesi olarak görmek aynı zamanda onun Allah'ın sıfatlarına da sahip olabileceği anlamına gelmektedir. "Yüksek benlik Allah'ın ruhuyla ruhunu giydiren benliktir ve böyle bir benlik asla ve asla ölmez" (Ali 1927: 26) ifadesi insanla Allah'ın bir ve aynı olabileceğini göstermektedir.

Böyle bir Tanrı inancı onların şeytana dair olan inançlarını da belirlemiştir. Allah'ın ruhunun bir yansıması olarak yüksek benliğin karşısına alçak benliği yani şeytanı koymuşlardır. İnsanın alçak benliği, diğer bir anlamıyla şeytandır ve insan kendisini bu durumdan kurtarıp yüksek benliğe ulaşmalıdır. Görüldüğü üzere Allah ve şeytan, cennet ve cehennem burada yani bu dünyada insan zihnindedir. İnsanın zihninin içinde bulunduğu durumdur. İnsan bu dünyada ya yüksek benliğe/Allahlığa ulaşır ya da alçak benlikte/şeytanda ikame eder. İşte bu şeytanlık durumundan Allahlık durumuna yükselmek için kişi, Noble Drew Ali tarafından bildirilen ibadetleri ve duaları yapmalıdır. Şimdi kısaca bu ibadetler ve dualardan bahsetmek istiyoruz.

5. Ritüeller

Moorishler sabah, öğlen ve akşam olmak üzere günde üç defa dua[7] ederler. Bu günlük dualar kişinin Allah'la olan kişisel ilişkisinin kurulmasında

7 Bu dualar İslamiyet'teki günlük beş vakit namaza tekabül eden günlük dualardır.

çok önemlidir. Bunlardan sabah duası sabah saat 6:00 ile 7:00 arasında eda edilir. Sabah duası şu şekildedir:

"*Allah, The Father of the Universe, The Father of Love, Truth, Peace, Freedom, and Justice, Allah My Protector, My Guide and My Salvation By Night and By day, Through His Holy Prophet Drew Ali. Amen* (Allah, Kainatın Efendisi, Sevgi, Hakikat, Barış, Özgürlük ve Adaletin Babası, Allah, O'nun kutsal peygamberi Drew Ali aracılığıyla gece ve gündüz Benim Koruyucum, Benim Rehberim ve Benim Kurtuluşumdur.)" (msta1928.com).

Öğle duası 12:00-13:00 arasında şu şekilde dile gelir:

"*O' Allah don't let me become weak of mind nor faint of heart in the midst of this day, O' Allah let me not fall to Temptation, Give me the strength to turn my cheek to all evil conversation and idol works and deeds, Give me the strength to continue to Glorify Thy Holy Name. Amen* (O Allah, bugünün orta diliminde aklımı ve zayıf ruhumu baygın eyleme. O Allah, Şeytana uymama müsaade etme, bütün şeytani konuşmalar ve boş işlerden ve amellerden yüz çevirebilmem için bana güç kuvvet ver, Senin kutsal ismini zikretmeyi bana ihsan eyle.)" (msta1928.com).

Akşam duası da saat 19:00 ve 21:00 arasında şöyle yapılır:

"*Allah bind our hearts and minds back to our Ancient Forefathers Divine Creed and Principles, We ask this in Thy Holy name. Amen.* (Allah, Senin kutsal adın hürmetine, kalbimizi ve aklımızı atalarımızın kutsal öğretileri ve ilkeleriyle tekrar buluştur.)" (msta1928.com).

Günlük bireysel ya da bir arada yapılan dualara ilaveten cuma günleri öğle vaktinde cemaatle yapılan haftalık dua da vardır. İslamiyet'teki cuma namazının bir benzeri tarzda, Moorishlerde de hutbe/konuşma irad edilir. Cuma duası, Moorish Kuran'ından bir bölüm okunarak başlar. Akabinde programa katılan kişiler arasında konuşmak isteyenler çok kısaca olmak kaydıyla söz alırlar. Duanın yapıldığı bölgedeki cemaatin lideri olan üye son konuşmayı, başka bir deyişle hutbeyi irad eder. Hutbenin konusu genelde güncel olaylar, sorunlar ya da gelişmelerle alakalı olur ve bir yönüyle cemaati bilgilendirme, yönlendirme ve uyarma işlevi görür. Son olarak öğle duası yapılır ve cuma duasına son verilir.

Bunların dışında yıllık ya da hayatta en azından bir kere yapılması gereken ibadetler de vardır. Bu ibadetler, İslami terminolojiden alınmıştır. Mesela, zekat fakirlere verilen sadakanın adıdır. Belirli bir miktar belirtilmese de fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine yardım yapılması emredilir. Bir diğer örnek de Hac'dır. Fakat bu Mekke'ye değil Chicago'daki merkeze yapılması gereken ziyarettir. Son olarak Moorishlerde de kutsal ay vardır ve bunu "Ramazan"

olarak adlandırırlar. Müslümanlardan farklı olarak Ramazan Hicri takvime göre değil Güneş takvimine göre belirlenmiştir. Buna göre ekim ayının tamamı Ramazan'dır. Bu ay içerisinde kişinin kendisinin yemekten, içmekten ve cinsel ilişkide bulunmaktan uzaklaşması emredilir. Sabah 7'den akşam 7'ye kadar kişi çok az yemek yiyebilir. İnsanın kendisini yemek ve içmekten alıkoymasından daha çok kişinin nefsini cinsel arzular, kötülükler ve dünyevi arzulardan beri tutması istenilir. Bu yolla yapılan orucun daha ruhî ve daha anlamlı olduğu ifade edilir (msta1928.com).

Ramazan ayının ekim ayı olarak belirlenmesinde hareketin doğuşunun ve ilk genel toplantısının etkisi vardır. Başka bir deyişle hareketin kutsal olarak gördüğü günlerin büyük bir kısmı bu ay içerisindedir. Bununla birlikte Ramazan ayının günleri, hareket tarafından kutsal kabul edilen tek günler değildir. Bunların dışında hareketin kutsal kabul ettiği diğer bazı dini günleri de vardır. Bunlar:

8 Ocak Noble Drew Ali'nin Doğum Günü

15 Ocak Moorish Yeni Yılı

17 Mart İrlanda'dan Zorla Çıkarılan Moorları Anma Günü

1 Nisan Moor Ulusunun ve Bayrağının 1774 Yılında Amerika'nın Kuruluşunda Saf Dışı Edildiği Günü Hatırlama

17 Mayıs Ulusal Moorish Kadın Günü

4 Ekim Moorish Babalar Günü

20 Temmuz Moorish Amerika Bağımsızlık Günü

1-31 Ekim Ramazan Ayı (25 Ekim- İlk İbadethanenin Kuruluş Günü. 15-20 Ekim- İlk Yıllık Genel Kurulu Toplantısı (msta1928.com).

6. Noble Drew Ali Sonrası Moorishler

1929 yılında Noble Drew Ali'nin vefatıyla birlikte hareketin liderliği noktasında iki isim ön plan çıkmış ve böylece hareket iki ana kola ayrılmıştır. Bunlar: 1 numaralı ibadethanenin başı E. Mealy ve 9 numaralı ibadethanenin başı C. Kirkman'dır. Noble Drew Ali'nin cenaze törenini C. Kirkman'ın yapması onun halife olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanmış ve bu kol hareket içerisinde daha fazla ilgi görmüştür. Şu anda R. Love'nın başında bulunduğu bu kolun merkezi Chicago'dadır. 1930'ların başında hareketin üye sayısı neredeyse yüzbinlerle ifade edilirken hareketin farklı kollara ayrılması ve Afro-Amerikalılar arasında "Nation of Islam" gibi diğer bazı Moorish benzeri hareketlerin ortaya çıkması, harekete bağlı üye sayısından ciddi düşüşlere neden olmuştur. R. Love'a bağlı 44 ibadethane ve diğer Moorish

gruplarına bağlı diğer 17 ibadethanenin varlığıyla birlikte üye sayısının en iyimser rakamlarla birkaç binden ibaret olduğu söylenmektedir (Mubashshir 2001). 2010 yılında yapılan yıllık genel kurula ise yaklaşık 1000 kişinin katıldığı söylenmiştir (msta1928.com).

7. Sonuç

Moorish hareketi, Afro-Amerikalılar arasında İslami terminolojiyi kullanan gruplar ya da sayıları her geçen gün artan Afro-Amerikalı Müslümanların küçük evrenidir. Küçük evrendir çünkü sayıları en fazla birkaç binle ifade edilmektedir. Küçük evrendir çünkü Afro-Amerikalıları İslam ya da İslami terminoloji ile tanıştıran ilk harekettir. Bu anlamıyla -her ne kadar Noble Drew Ali tarafından başka saiklerle kurulmuş olsa bile- İslami terminolojinin ya da Sünni İslam'ın Afro-Amerikalılar arasında yayılmasının ilk evresini oluşturmaktadır. Afro-Amerikalıların şanlı ve saygın bir geçmişe sahip olduğunu, onların asla ve asla köle olamayacağını, Avrupalılara karşı geçmişte onları idaresi altında tutan bir medeniyetin devamı olduklarını ve böylece Amerika'da ten renginden kaynaklı ırkçılığa karşı kendi ten renklerinin asil olduğunu dışa vurmanın, temellendirmenin ve aynı zamanda manevi bir boyut ve ilahi bir eda katmak anlamında İslam ve terminolojisinin kullanılarak hareketin yola çıkması, yaklaşık 80 yıllık bu yolculuğunda amaçlarını -kısmen de olsa- başarabilmiş, Afro-Amerikalıların 1960 sivil direnişinde dik bir duruşla tavır sergilemelerine zemin hazırlamış ve yirmi birinci yüzyıl Amerikası'nda bir Müslüman olmakla itham edilen Afro-Amerikalı bir başkanın seçilmesinde dolaylı da olsa yadsınamayacak bir etkiye sahip olmuştur. İşte bu örnek, küçük evrenlerin sosyal ve siyasal düzlemde ne kadar etkili ve etkin olabileceğine güzel bir örnektir. İşte bu örnek, aynı zamanda Türk akademisinin dünyanın başka başka yerlerinde doğan bu küçük evrenciklere büyük önem arz etmelerine ve gerekli hassasiyeti göstermelerine de küçük bir çağrıdır.

Kaynakça

Ali, Noble Drew. 1928. *Holy Koran of the Moorish Science Temple of America.*

Berg, Herbert. 2005. "Mythmaking in the African American Muslim Context: The Moorish Science Temple, the Nation of Islam, and the American Society of Muslims." *Journal of the American Academy of Religion* 73 (3): 685-703.

Berg, Herbert. 2006. "Early African American Muslim Movements and the Qur'an." *Journal of Qur'anic Studies* 8 (1): 22-37.

Fauset, Arthur Huff. 1944. *Black Gods of the Metropolis: Negro Religious Cults of the Urban North*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.

"Moor." Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Online Academic Edition. Encyclopædia Britannica Inc., 2011. Web. 04 Dec. 2011. <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/391449/Moor>.

Mubashshir, Debra Washington. 2001. "Forgotten Fruit of the City: Chicago and the Moorish Science Temple of America." *Cross Currents* 51 (1): 6-20.

Nance, Susan. 2002. "Respectability and Representation: The Moorish Science Temple, Morocco, and Black Public Culture in 1920s Chicago." *American Quarterly* 54 (4): 623-659.

Whyte, Abbie. 1964. "Christian Elements in Negro American Muslim Religious Beliefs." *Phylon* 25 (4): 382-388.

Wilson, Peter Lamborn. 1993. *Sacred Drift: Essays on the Margins of Islam*. San Francisco, CA: City Lights Books.

www.msta1928.com